

ประเทศลาวเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีความใกล้ชิดกับประเทศไทยมากทั้งทางด้านภาษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม รูปร่าง หน้าตาและนิสัยใจคอ มีความโอบอ้อมอารีและรักสงบ อย่างไรก็ตามวิถีชีวิตของประชาชนลาวได้เปลี่ยนแปลงไปบ้างในช่วงของการถูกรุกรครอบครองโดยฝรั่งเศสและช่วงสงครามลัทธิและเมื่อได้รับเอกราชแล้ว กลับเกิดการแตกแยกขึ้นเองในประเทศ อันเป็นผลเสียต่อการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1980 เป็นต้นมา สถานการณ์บ้านเมืองมีความสงบขึ้นมาก ดังนั้นการพัฒนาประเทศ ของลาวจะเริ่มเป็นสิ่งที่รัฐบาลให้ความสนใจมากขึ้น ในขณะที่รัฐบาลลาวมีนโยบายเปิดประเทศต้อนรับการลงทุนจากต่างประเทศมาก และไทยเป็นประเทศหนึ่งที่เขาไปติดต่อทำการค้าขายกับลาวทั้งทางด้านพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ เช่นเดียวกับนักลงทุนทั้งจากโลกตะวันตกและโลกตะวันออกอีกหลายประเทศ

ภูมิศาสตร์

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตั้งบนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง
พื้นที่ประมาณ 236,800 ตารางกิโลเมตร โดยไม่มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเล
(Land Lock Country) ดังนั้นจึงต้องอาศัยทางผ่านจากประเทศไทย
เวียดนาม และกัมพูชา

พื้นที่เพาะปลูกมีไม่มาก แต่มีป่าไม้จำนวนมาก

ทิศเหนือ ติดประเทศพม่าและสาธารณรัฐประชาชนจีน

ทิศตะวันออก ติดสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ทิศใต้ ติดประเทศกัมพูชา

ทิศตะวันตก ติดประเทศไทย โดยมีแม่น้ำโขง เทือกเขาดงรักและเทือกเขา
ฝั้บ้านน้ำเป็นเส้นกั้นพรมแดน

ลาวมีดินแดนติดต่อกับไทยเป็นระยะทางถึง 1,810 กิโลเมตร

จำนวนประชากรในปี ค.ศ. 1991 ประมาณ 4 ล้านคน ประกอบด้วยเผ่าต่างๆ ซึ่งมีภาษาพูดต่างกัน ลาว คั้งเดิมแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ลาวลุ่ม (อาศัยอยู่ตามที่ราบลุ่มตามแนวแม่น้ำโขง) มีประมาณ 56% ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ ลาวเทิงหรือลาวกลาง (อาศัยอยู่เชิงคอยในระดับต่ำกว่า 3,500 ฟุต) มีประชากรประมาณ 34% ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ และลาวสูง (อาศัยตามภูเขาสูงตั้งแต่ 3,500 ฟุต เหนือระดับน้ำทะเล) มีประมาณ 9% ของจำนวนประชากรทั้งประเทศส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มที่เรียกว่า ลาว-ไทย (Lao Thai) ซึ่งมีวัฒนธรรมที่ค่อนข้างต่างจากลาวกลุ่มอื่น นอกจากนั้นยังมีชาวจีนและชาวเวียดนามอาศัยอยู่ในตัวเมืองมากพอควร

อัตราการรู้หนังสือ ในช่วงปี ค.ศ. 1992 ประมาณ 41%
อายุเฉลี่ยของพลเมืองเพียง 45 ปี
อัตราการเพิ่มของประชากรประมาณ 2.2% ต่อปี
ความหนาแน่นของประชากรประมาณ 7.7 คนต่อตารางกิโลเมตร
ประชากรอายุต่ำกว่า 15 ปี มีถึง 47%
อาชีพของประชากรกว่า 85% ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประมาณ 9% ทำอาชีพก่อสร้างและอีก 6% อยู่ในสาขาบริการต่างๆ (การค้าไทยอินโดจีน น 203)
ศาสนา ประชาชนลาวประมาณ 90% นับถือศาสนาพุทธ และมีประเพณีต่างๆ คล้ายกับชาวไทย

โครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคมมีทั้งทางบกและทางน้ำในปี ค.ศ. 1990 นั้น ถนนมีความยาวทั้งประเทศเพียง 13,971 กิโลเมตร ซึ่งมีได้ อยู่ในสภาพมาตรฐาน เช่น เส้นทางลาดยางเพียง 3,346 กิโลเมตร ทางดิน 5,850 กิโลเมตร ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการ ส่วนการคมนาคมทางน้ำนั้น มีแม่น้ำโขงเป็นเส้นทางสำคัญ แต่ใช้เพื่อการคมนาคมได้เพียงบางส่วนเท่านั้น เพราะในบางช่วงของแม่น้ำมีกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยว

แรง ไม่เหมาะสมแก่การเดินเรือ ส่วนการคมนาคมทางอากาศภายในประเทศ เป็น เครื่องบินเล็ก ทำจากโซเวียต สภาพไม่น่าไว้วางใจ ส่วนสายการบินระหว่างประเทศ มี บริษัทการบินลาว จำกัด ซึ่งเป็นของรัฐบาล

ประวัติศาสตร์

ประเทศลาวหรืออาณาจักรล้านช้าง (คู่กับไทยทางเหนือ คือ อาณาจักรล้านนา) นั้นเคยเจริญรุ่งเรืองมากในอดีต แต่ภายหลังตกไปเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ในปี ค.ศ. 1885 โดยฝรั่งเศสได้นำดินแดนของลาวส่วนที่ตนเข้าครอบครองไปรวมกับญวนและเขมร รวมเรียกว่า "อินโดจีนของฝรั่งเศส"

วิธีการปกครองประเทศลาวนั้น ฝรั่งเศสนำเจ้าหน้าที่จากเวียดนามเข้าไปทำการบริหารและปกครองลักษณะรัฐในอารักขาแม้จะยังมีพระมหากษัตริย์อยู่ แต่เป็นเสมือนสัญลักษณ์เท่านั้น มิได้มีอำนาจเด็ดขาดตั้งแต่ก่อน ทางด้านการศึกษาฝรั่งเศสมิได้ส่งเสริมการศึกษาในลาวนัก การศึกษาระดับมัธยมนั้นนักเรียนส่วนใหญ่จะเป็นชาวเวียดนาม และมีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาเพียงแห่งเดียวที่ตั้งอยู่ในเวียงจันทน์ นักเรียนส่วนใหญ่จะเป็นชาวเวียดนามและลาวชั้นสูง

ทางด้านเศรษฐกิจ ฝรั่งเศสมิได้ทำการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างที่เป็นอยู่แต่อย่างใด เนื่องจากลาวมิได้มีทรัพยากรมากมายนักเมื่อเทียบกับเวียดนามในขณะนั้น เช่นเดียวกับลักษณะทางด้านสังคมที่ฝรั่งเศสคงปล่อยให้ไปตามเดิมเสียส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะฝรั่งเศสครอบครองลาวด้วยเหตุผลทางการเมืองมากกว่าทางเศรษฐกิจ ในปี ค.ศ. 1899 ลาวกลายเป็นรัฐในสหภาพอินโดจีนของฝรั่งเศส จะเห็นได้ว่าชาวลาวมิใช่จะมีความพอใจที่ถูกปกครองโดยฝรั่งเศส ได้มีความพยายามเรียกร้องเอกราชเสมอมา ในเดือนพฤษภาคม ปี ค.ศ. 1947 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญที่เป็นของชาวลาว และในที่สุดลาวได้รับเอกราชตามข้อตกลงในการประชุมที่เจนีวาในปี ค.ศ. 1954 แต่รัฐบาลของลาวได้รับการยอมรับและได้เข้าอยู่ในองค์การสหประชาชาติในปี ค.ศ. 1954 (Chris Dixon 1991, p 147) แต่ทันทีที่ได้ประชาธิปไตย การต่อสู้ระหว่างรัฐบาล ซึ่งสนับสนุนโดยประเทศสหรัฐ - อเมริกากับขบวนการคอมมิวนิสต์

ประเทศลาวได้เกิดขึ้น และการสู้รบของทั้งสองฝ่ายดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งปี ค.ศ.1973 เมื่อทั้งสองฝ่ายได้เซ็นสัญญาหยุดรบและจัดตั้งรัฐบาลผสมขึ้น แต่ในที่สุดกลุ่มขบวนการประเทศลาวมีอำนาจปกครองมากกว่า และในเดือนธันวาคม ปี ค.ศ.1975 ได้จัดตั้งรัฐบาล "The people's Democratic Republic of Lao" (ซึ่งอยู่ในช่วงปี ค.ศ.1975-1988 ลาวถูกเวียดนามเข้าครอบงำ) รัฐบาลยุคใหม่นี้ค่อนข้างจะเอนเอียงเป็นมิตรกับประเทศเวียดนามและอดีตสหภาพโซเวียต ได้พยายามที่จะจัดระบบการผลิตทางการเกษตรให้เป็นรูปแบบนารวม ยุติการค้าโดยเอกชน โดยมีนโยบายเร่งความเป็นสังคมนิยมซึ่งนโยบายดังกล่าวส่งผลให้สหรัฐอเมริกาให้การให้ความช่วยเหลือลง [ต่างชาติให้ความช่วยเหลือลาวมาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1950s โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือลาวมากในช่วงปี ค.ศ.1968-1973 โดยเฉลี่ยปีละ 75 ล้านดอลลาร์สหรัฐ] เหตุการณ์ต่างๆ นี้ ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของลาวสลายตัวลง

ลาวภายหลังจากพรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นครองอำนาจ

ได้มีความพยายามดำเนินนโยบายแบบสังคมนิยม และมีการวางแผนเศรษฐกิจหลายฉบับ เช่น แผน 3 ปีระหว่างปี ค.ศ.1974-1976 โดยพยายามมุ่งการผลิตพืชอาหาร โดยระดมประชาชนและข้าราชการเข้าทำการเพิ่มผลผลิต ได้อ้างถึงการให้เสรีภาพแก่ประชาชน มีการอบรมข้าราชการให้เลิกทัศนคติเก่า ๆ ที่วางตัวเป็นเจ้านายประชาชน มีการประกาศสนับสนุนนายทุนให้ร่วมลงทุนกับรัฐบาล พยายามจัดอิทธิพลทางวัฒนธรรมตะวันตกออกไป ห้ามการมีโสเภณีและสถานเรีงรมย์ต่างๆ แบบตะวันตก รัฐบาลพยายามทำการเปลี่ยนทัศนคติของคนรุ่นใหม่ โดยมุ่งไปที่การศึกษา โดยหวังผลระยะยาว ในการปลูกฝังความนิยมลัทธิคอมมิวนิสต์ให้แก่ประชาชน มีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา โดยให้มีการสอดแทรกวิชาการเมืองและลัทธิการปกครองควบคู่กับวิชาสามัญ มีการจัดตั้งศูนย์กลางหนุ่มสาว เพื่อปลูกฝังสร้างอิทธิพลให้เยาวชนรักและภักดีต่อพรรคคอมมิวนิสต์และลัทธิสังคมนิยม กีดกันวัฒนธรรมตะวันตก ห้ามเพลง ภาพยนตร์ หนังสือ สิ่งพิมพ์ต่างๆ เข้าประเทศ เนื่องจากเกรงประชาชนจะ

หันไปนิยมตะวันตกและลัทธิเสรีนิยม รัฐบาลพยายามใช้วิธีการต่างๆ ความคุมประชาชน
 ดังนั้นสังคมนาลาวจึงเป็นสังคมนปิด การคบค้าพวกตะวันตกต้องทำโดยระมัดระวัง การ
 เดินทางออกนอกประเทศทำได้ยาก แม้กระทั่งการเดินทางระหว่างแขวงต้องขอ
 อนุญาตต่อทางการก่อนเช่นกัน อย่างไรก็ตามแม้รัฐบาลจะพยายามจูงใจผู้คนมิให้
 ว่างเกียจระบบการปกครองแบบใหม่ แต่กลับปรากฏว่าชาวลาวหลบหนีเข้ามาในเขต
 ประเทศไทยมากมาย และซึ่งเป็นภาระแสดงให้เห็นถึงความไม่พอใจของประชาชน
 สถานการณ์ทางเศรษฐกิจก็ล้มเหลวหน้าซ้ำผลผลิตยังคงต่ำอีกด้วย

ความล้มเหลวของระบบเศรษฐกิจภายใต้ระบบสังคมนิยม ซึ่งมีการวางแผน
 จากส่วนกลางเป็นกลไกควบคุมเศรษฐกิจ (Centralized Planning) นั้น ทำให้
 รัฐบาลลาวหันมาทำการแก้ไข เช่น ลดการใช้จ่ายในโครงการทางสังคม ยอมให้
 เอกชนมีบทบาทในการดำเนินธุรกิจเพิ่มขึ้น และปรากฏว่าในปี ค.ศ.1980 ความ
 ซาดแคลนเงินทุนบรรเทาเบาบางลง เนื่องจากมีเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศกลับ
 เข้ามาอีก

ภายหลังเมื่ออิทธิพลของประเทศเวียดนามสิ้นสุดลง รัฐบาลลาวได้จัดให้มีการ
 การเลือกตั้งขึ้นทั่วประเทศเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ.1989 และในปี ค.ศ.1991 มี
 การรับรองรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แทนฉบับปี ค.ศ.1975 ในปัจจุบันมีความพยายามที่จะ
 ลดขนาดของภาครัฐบาลลง ขณะเดียวกัน มีความพยายามปรับปรุงความสัมพันธ์กับ
 ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศตะวันตกอื่นๆ ซึ่งจะ เป็นผู้จัดหาเงินช่วยเหลือ
 ตลอดจนการถ่ายทอดเทคโนโลยีและเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ สำหรับการพัฒนาประเทศ
 ลาว อย่างไรก็ตามก็มีความวิตกกังวลต่อการเปิดสัมพันธสัมพันธ์กับต่างชาติ (เท่าที่ปรากฏอยู่ในขณะ
 นี้สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่เข้าไปทำการลงทุนในลาวสูงมาก) นอกจากประเทศ
 ทางตะวันตกแล้ว ลาวพยายามมีไมตรีกับประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ด้วย นับว่าเพื่อถ่วง
 ดุลอำนาจกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศไทย

อย่างไรก็ตามอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาของลาวเป็นไปค่อนข้างช้า อาจเป็นเพราะขาดระบบการคมนาคมขนส่งและการสื่อสารที่ดี รวมถึงปัญหา
 โครงสร้างเศรษฐกิจและการผลิต

เศรษฐกิจ

ลาวยังเป็นรัฐสังคมนิยม ซึ่งระบบเศรษฐกิจเคยถูกควบคุมโดยการวางแผนจากส่วนกลาง แต่มีลักษณะการใช้กลไกตลาดมากขึ้น นับแต่ปี ค.ศ.1985 หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ได้จัดให้มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจอย่างจริงจังในปี ค.ศ. 1981 เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจ 5 ปี ฉบับแรก (ค.ศ.1981-1985) โดยเป้าหมายหลักของแผนคือ การพยายามทำให้ประเทศพึ่งตนเองได้ในด้านอาหาร รวมทั้งการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะถนนและไฟฟ้า การสาธารณสุข และการศึกษารวมทั้งความพยายามส่งเสริมอุตสาหกรรมในชนบท เพื่อการส่งออก แต่เพราะขาดแคลนเทคโนโลยี ความไร้ประสิทธิภาพของระบบการบริหารและการจัดการ ตลอดจนการขาดแรงจูงใจของผู้ผลิต ยังผลให้แผนดังกล่าวไม่ประสบความสำเร็จ ประชาชนยังมีมาตรฐานการครองชีพต่ำ และอยู่ในระดับประทังชีพ สินค้าอุปโภคบริโภคยังขาดแคลน รวมทั้งการเกิดภาวะเงินเฟ้อด้วย

แผนที่ตามมา คือ แผน 5 ปีฉบับ 2 (ค.ศ.1986-1990) แผนนี้มีการกำหนดเป้าหมายชัดเจนขึ้น และมีการจัดลำดับความสำคัญทางเศรษฐกิจ โดยเน้นการส่งเสริมการส่งออกการผลิตอาหารให้พอเพียงสำหรับประเทศรวมทั้งการพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่ง ตลอดจนการพยายามลดการนำเข้าสินค้าที่ไม่จำเป็นลง ในขณะที่ประเทศลาวกำลังอยู่ในแผนพัฒนา 5 ปีฉบับที่ 3 (ค.ศ.1991-1995) โดยพยายามสานแนวความคิดต่อเนื่องจากแผนสอง โดยพยายามแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นในแผนสอง

ในปัจจุบันเชื่อกันว่าลาวเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศหนึ่ง เนื่องจากมีทรัพยากรสำคัญหลายอย่างทั้งที่เริ่มนำขึ้นมาพัฒนาแล้ว และที่ยังมิได้ทำการพัฒนา ทรัพยากรที่สำคัญ เช่น ป่าไม้ พลังน้ำและแร่ธาตุมีค่าหลายประเภท เช่น หินอ่อน ทอง เงิน เหล็กและทองแดง รวมทั้งการมีค่าแรงต่ำ สาขาการผลิตสินค้าและบริการที่สำคัญของประเทศลาว มีดังนี้

สาขาการเกษตร ลาวมีพืชอาหารหลายชนิด ซึ่งบางประเภทอยู่ในระดับที่เลี้ยงตัวได้ แต่ข้าวซึ่งเป็นธัญพืชที่สำคัญต่อชีวิตชาวลาวนั้น ยังไม่ผู้จะพอเพียงสำหรับการบริโภคภายในประเทศ จึงจำเป็นต้องสั่งเข้าจากประเทศไทย แม้ในช่วงปี ค.ศ.1990 พื้นที่การเพาะปลูกข้าวจะเพิ่มมากขึ้น จากตาราง

ตารางที่ 1
ผลผลิตและพื้นที่การปลูกข้าว

ปี	1985	1986	1987	1988	1989	1990
พื้นที่ (พันเฮกตาร์)	654	641	556	544	596	659
ผลผลิต (พันตัน)	1,395	1,450	1,215	1,003	1,404	1,508

ที่มา: วิทยุ ศรีพนา และคณะ, การค้าไทย-อินโดจีน, พ.ศ.2535

หน้า 213

หมายเหตุ: พืชอื่น ๆ เผือก มัน ข้าวโพด ผัก ถั่วต่าง ๆ ยาสูบ ฝ้าย อ้อย ชา และกาแฟ

สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การปลูกข้าวไม่พอเพียงแก่การบริโภคอาจเป็นเพราะสภาพทางภูมิศาสตร์ไม่อำนวย นั่นคือ ลาวมีพื้นที่เบญจเขตรอบและป่าไม้ค่อนข้างมาก ในขณะที่ข้าวต้องการพื้นที่ราบลุ่ม นอกจากข้าวแล้ว พืชผลทางการเกษตรอื่นของประเทศไทยลาว เช่น ถั่ว มัน ข้าวโพด ยาสูบ ฝ้าย อ้อย ชาและกาแฟ พืชเหล่านี้มีการผลิตอยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กาแฟ พืชเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะมีการเพิ่ม

การผลิตมากขึ้นเรื่อย ๆ

ด้านป่าไม้ กล่าวได้ว่าผลผลิตของป่าไม้เป็นตัวทำรายได้ที่สำคัญให้แก่ประเทศลาวเป็นเวลานานแล้ว จนกระทั่งในที่สุดเมื่อปี ค.ศ.1988 ลาวได้ออกกฎหมายการส่งไม้ซึ่งออกต่างประเทศ เนื่องจากจำนวนพื้นที่ป่าไม้ลดลงอย่างมากอย่างไรก็ตามบางครั้งมีการผ่อนผันให้ส่งออกไม้ได้ ซึ่งนโยบายดังกล่าวอาจเนื่องมาจากความจำเป็นต้องการรายได้เข้าประเทศของรัฐบาลลาว

การปศุสัตว์ มักจะเป็นการเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อการบริโภคและใช้งานในไร่นา และมีบ้างที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนสินค้า ลาวมีพื้นที่และอาหารธรรมชาติให้แก่สัตว์เลี้ยงอย่างเพียงพอทีเดียว นั่นคือ มีทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ถึง 5,000กิโลเมตร

การประมง แม้ลาวจะไม่มีทะเล แต่มีแหล่งเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดถึง 500 ตารางกิโลเมตร อาจกล่าวได้ว่า ในสาขาเกษตรกรรมนั้น รัฐบาลลาวมีความพยายามที่จะพัฒนาให้พอเพียงแก่การใช้สอยในประเทศ โดยมีการกำหนดแผนแม่บทในการผลิตภาคเกษตรตามนโยบาย การสร้างกลไกเศรษฐกิจแผนใหม่ (The New Economics Mechanism) โดยใช้กลไกตลาดเป็นเครื่องตัดสินใจ โดยรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ ในการเพาะปลูกเพื่อการค้า การชลประทาน การเพิ่มผลผลิต การกระจายการผลิต การนำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูป ตลอดจนการวิจัยทางด้านเกษตร

สาขาอุตสาหกรรมและเหมืองแร่ อุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น การทอผ้าและมีอุตสาหกรรมเบา เช่น อุตสาหกรรมเบียร์ ผงซักฟอก ไม้ขีดไฟ ฯลฯ ส่วนอุตสาหกรรมหนักยังไม่มีแพร่หลายมากนัก เท่าที่ปรากฏในขณะนี้เพียงประเภทเดียว คือ การผลิตพลังงานไฟฟ้า ซึ่งเป็นสินค้าออกที่สำคัญของลาว โดยมีไทยเป็นลูกค้าสำคัญ เช่น ปีค.ศ.1976 ไทยซื้อกระแสไฟฟ้าจากลาว

ประมาณ 34 ล้านบาทและเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในปี ค.ศ.1985 ลาวขายไฟฟ้าให้ไทย
กว่า 800 ล้านบาท (ศูนย์ข้อมูลสถิติแห่งรัฐ สปป.ลาว)

ทางด้านเมืองแร่ นั้น ประเทศลาวยังมีทรัพยากรแร่จำนวนมากที่ยังมิได้นำขึ้น
มาใช้ ซึ่งความสมบูรณ์ของแร่ธาตุในลาวนั้นทำให้ประเทศที่เคยมีอิทธิพลคือ อดีต
โซเวียตได้รับประโยชน์อย่างมากมาย ดังนั้นหากมีการนำแร่ธาตุขึ้นมาใช้ก็จะทำราย
ได้ให้แก่ประเทศลาวเพิ่มอีก

รัฐบาลลาวให้เอกชนมีบทบาทในการตัดสินใจมากขึ้นในการผลิตและการลงทุน
และยอมให้มีกำไร (Profit) เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจได้รวมทั้งการยอมให้
เอกชนมีสิทธิกำหนดเงินเดือนของลูกจ้างของตนเองได้ ซึ่งเศรษฐกิจรูปแบบนี้อาจถือ
ได้ว่าเป็นระบบเศรษฐกิจแบบผสม ซึ่งกล่าวได้ว่ามีผลดีต่อระบบเศรษฐกิจลาว ในรูป
ของการมีแรงจูงใจแก่ผู้ประกอบการ แม้ว่าจะยังขาดแคลนบุคคลากรในสาขาต่าง ๆ
อยู่มาก ทั้งยังไม่อาจพึ่งพาตนเองได้ในเรื่องเงินลงทุนก็ตาม นอกจากนี้รัฐบาลทำ
การปฏิรูประบบภาษี เปลี่ยนแปลงโครงสร้างระบบการเงินและการธนาคารผ่อนปรน
เรื่องการค้าภายในและระหว่างประเทศ

การค้า ด้านการค้าระหว่างประเทศนั้น เอกชนมีบทบาทน้อยและสำหรับสินค้า
สำคัญ ๆ รัฐบาลจะเป็นผู้ผูกขาดการค้าเอง ลาวมีการนำเอาสินค้าเข้าประเทศเป็น
มูลค่าที่สูงกว่ามูลค่าการส่งออกอย่างมาก โดยสินค้านำเข้าส่วนใหญ่ คือ อาหาร
ต่างๆ น้ำมันเชื้อเพลิง เครื่องจักร ฯลฯ ส่วนสินค้าออกยังเป็นพืชและผลิตภัณฑ์ไม้
และที่กำลังทำรายได้ให้ลาวอย่างดี คือ พลังงานไฟฟ้า คู่การค้าของลาวในอดีตที่
สำคัญ คือ อดีตสหภาพโซเวียต เมื่อเกิดการล่มสลายของกลุ่มประเทศสังคมนิยม
รวมทั้งประเทศสหภาพโซเวียตด้วยแล้ว ส่งผลกระทบแก่รายได้ของประเทศลาว
อย่างมากนั่นคือ ในปี ค.ศ.1991 รายได้จากการส่งออกของลาวลดลงประมาณ
146 ล้านเหรียญสหรัฐ เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้านั้น และการขาดดุลทางการค้าของ
ลาวเป็นที่คาดกันว่าจะเพิ่มขึ้นอย่างมาก ทางด้านการค้าภายในประเทศนั้น ส่วนใหญ่

ตกในมือชาวจีน และรองลงมาคือ ชาวอินเดีย และเวียดนาม การค้าด้วยระบบการแลกเปลี่ยนสิ่งของยังปรากฏอยู่บ้าง

การค้าที่สำคัญของลาวนั้น คือการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศไทยการค้าระหว่างไทย-ลาวเกิดขึ้นมานานแล้ว อย่างไรก็ตามในช่วงที่ฝรั่งเศสเข้าปกครองลาวนั้น ได้สร้างกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อันส่งผลกระทบต่อขอบเขตการค้าของประเทศเพื่อนบ้านทั้งสองนี้ลง ดังตาราง

ตารางที่ 2
การค้าระหว่างลาว-ไทย

ปี ค.ศ.	มูลค่าสินค้าที่ไทยส่งไปลาว (บาท)	มูลค่าสินค้าที่ลาวส่งให้ไทย (บาท)	ดุลการค้า (บาท)
1960	11,131,616	290,854	+10,740,762
1970	434,711,756	32,116,228	+402,595,529
1978	360,453,307	83,587	+360,369,720

ที่มา: จาก รัชฎาภิเษย์ ศรีพนา, เล่มเดิม หน้า 199-200

ภายหลังจากการได้อิสระจากฝรั่งเศสแล้ว ลาวกับไทยได้ทำการค้าชายกันอีกโดยเสรี สินค้าที่ไทยซื้อจากลาว คือไม้เป็นส่วนใหญ่ ส่วนลาวซื้อสินค้าอุปโภค-บริโภคจากไทย และลาวยังส่งสินค้าผ่านไทยไปยังประเทศอื่นอีกด้วย การค้าในขณะนั้นไทยได้เปรียบดุลการค้ากับประเทศลาวเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม เมื่อเวียดนามยก

กำลังเข้าควบคุมประเทศลาวไว้อีกในช่วงปี ค.ศ.1975-1988 นั้น การค้าไทย-ลาวกลับหดตัวลงอีก การค้าตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์มากมาย แต่ทว่าไทยยังคงขายสินค้าให้แก่ลาวได้มาก เนื่องจากความจำเป็นที่ทหารของเวียดนาม (ประมาณ 60,000 คน) และประชาชนลาวต้องอาศัยสินค้าอุปโภค-บริโภคจากประเทศไทย ในช่วงหลังเมื่อเวียดนามถอนกำลังออกไป และประเทศไทย โดยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีไทยในขณะนั้นได้นำเอานโยบาย "เปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า" มาใช้ ส่งผลให้การค้าระหว่างไทย-ลาว กระเตื้องขึ้นในระดับหนึ่ง แต่ปัญหาด้านกฎระเบียบทางราชการยังเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การค้าไทย-ลาวดำเนินไปไม่ได้ดีเท่าที่ควร อนึ่งนโยบายทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจของลาวยังมีความไม่แน่นอนซึ่งทำให้นักธุรกิจไทยมีความเกรงกลัวต่ออัตราการเสี่ยงอยู่ไม่น้อย ประกอบกับการบิดเบี้ยวข้อตกลงของเอกชนหลายครั้ง ยิ่งทำให้ความไม่แน่นอนทางการทำธุรกิจกับประเทศลาวมีมาก ปัจจุบันการค้าระหว่างไทย-ลาวมีมากขึ้น แม้จะยังมีอุปสรรคอยู่อีกมาก ทั้งด้านกฎระเบียบที่มีความไม่แน่นอนตลอดจนความสะดวกขั้นพื้นฐานต่างๆ ยังมีไม่เพียงพอ

ด้านการเงินการธนาคาร ปรากฏว่าลาวสามารถควบคุมภาวะเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงในช่วงปลายของการควบคุมโดยประเทศเวียดนามได้อย่างดี นั่นคือในปี ค.ศ.1989 นั้น อัตราเงินเฟ้อประมาณ 76% แต่ในปี ค.ศ.1990 นั้นอัตราเงินเฟ้อลดเหลือเพียง 20% และมีแนวโน้มลดลงไปอีก ความพยายามของรัฐบาลลาวในการแก้ปัญหาประกอบด้วยการใช้นโยบายตัดทอนการให้สินเชื่อแก่รัฐวิสาหกิจที่ประสบการขาดทุน ทั้งยังกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงๆ เพื่อดึงดูดเงินสดในมือของประชาชนมาเก็บออมเอาไว้ นอกจากนี้รัฐบาลยังหยุดการพิมพ์ธนบัตร เพื่อชะลอขยายการขาดดุลการใช้จ่ายของรัฐบาลอีกด้วย ซึ่งมาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลให้การเงินและราคาสินค้ามีเสถียรภาพดีขึ้น อย่างไรก็ตามนับว่า เรื่องสถาบันการเงินการธนาคารยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาของประเทศลาว

สถาบันการเงินของลาวไว้ประสิทธิภาพและมีความล้มลงเป็นอย่างมาก ในอดีตลาวมีธนาคาร 4 แห่ง และเป็นของรัฐบาลทั้งหมด ปัจจุบันมีการแปรรูปเป็นธนาคารพาณิชย์และมีอิสระในการดำเนินงาน ลาวพยายามปรับปรุงกิจการด้านนี้ เช่น ส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาดูงานในประเทศไทย รวมทั้งชักชวนให้นักลงทุนไทยไปตั้งธนาคารในลาว ในลักษณะเป็นหุ้นส่วนกัน เช่น ธนาคารร่วมพัฒนา (Joint development Bank) ซึ่งเปิดกิจการในปี ค.ศ.1989 โดยเอกชนไทยถือหุ้น 70% และรัฐบาลลาวถือหุ้น 30% เป็นต้น ส่วนธนาคารของลาวเองยังไม่สู้จะทันสมัย แม้จะมีอิสระมาก แต่กำไรยังต้องส่งรัฐบาลถึง 60% การใช้ธนาคารเป็นแหล่งระดมเงินยังมีอุปสรรค เนื่องจากค่าเงินลาวผันแปร และเมื่อฝากเงินแล้ว การถอนเงินอาจมีอุปสรรค แต่รัฐบาลลาวพยายามให้แรงจูงใจด้วยวิธีการปรับดอกเบี้ยให้สูงขึ้น แม้แต่เงินฝากกระแสรายวันในปี ค.ศ.1992 นั้น รัฐบาลลาวอนุญาตให้มีดอกเบี้ย ส่วนอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรานั้นได้มีการเปลี่ยนมาใช้ระบบอัตราเดียวเมื่อปี ค.ศ. 1987 จากเดิมเคยใช้ระบบหลายอัตรา ซึ่งทำให้ความเชื่อถือ ตลอดจนความสะดวกนั้นมีมากขึ้นการช่วยเหลือจากต่างประเทศ

ตามความเป็นจริงนั้นเศรษฐกิจของลาวจำเป็นต้องอาศัยการช่วยเหลือจากต่างชาติเป็นอย่างมาก เมื่อลาวเริ่มได้รับสิทธิการปกครองตนเองในปี ค.ศ.1949 นั้น (แต่ยังไม่ได้เอกราชสมบูรณ์) ปีต่อมาปี ค.ศ.1950 สหรัฐอเมริกาได้เริ่มให้ความช่วยเหลือและให้โดยตลอด อิทธิพลของสหรัฐในลาวมีมากขึ้นทุกที ภายหลังศึกอินโดจีนสงบลง การให้ความช่วยเหลือนอกจากด้านอาหารแล้ว ด้านสาธารณสุข และการคมนาคม เป็นสาขาที่ได้รับความช่วยเหลืออย่างมาก โดยผ่านองค์การยูเอสเอ (USAID) แม้ลาวจะได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐมากแต่พยายามตั้งตนเป็นกลาง ไม่ฝักฝ่ายใด และยอมรับความช่วยเหลือจากทุกประเทศ แต่เมื่อเกิดความแตกแยกภายในประเทศภายหลังจากที่ลาวได้รับอิสรภาพเกิดขึ้น มีผลให้ลาวแต่ละฝ่ายต่างหันไปพึ่งพาประเทศที่มีแนวคิดในทำนองเดียวกันกับตน และลาวฝ่ายสังคมนิยมได้รับความช่วยเหลือจากประเทศรัสเซียอย่างมากมาย แต่ปัจจุบันหลังจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียตแล้วลาวหันมาได้รับความช่วยเหลือจากประเทศตะวันตกอื่นๆ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สวีเดน ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย ฯลฯ และองค์การระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารโลก สถาบันการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) กล่าวได้ว่าความช่วยเหลือจากต่างประเทศนั้นมีมูลค่าที่สูงมากและในบางปีมากกว่ารายได้จากการส่งออกของลาว ถึงสองเท่าตัว

ในปัจจุบันรัฐบาลลาวพยายามแสวงหานักลงทุนจากต่างประเทศที่จะมาลงทุนในประเทศของตน เพื่อกระตุ้นความเติบโตทางเศรษฐกิจ และเพิ่มทุนเงินตราต่างประเทศ มีการออกใบอนุญาตการลงทุนอย่างมากมายและสาขาการผลิตที่ได้รับความสนใจจากนักลงทุน คือ อุตสาหกรรมสิ่งทอ โดยมีเอกชนจากไต้หวัน ฮองกง และแม้แต่นักลงทุนจากประเทศไทยเข้าไปทำการลงทุนในกิจการดังกล่าว ทั้งนี้เพราะสิ่งทอจากประเทศลาว ไม่ถูกจำกัดโควตาจากสหภาพยุโรปและค่าแรงยังต่ำอยู่มาก แม้การขนส่งจะยังมีต้นทุนค่อนข้างสูงก็ตาม

ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม

ภาวะเศรษฐกิจของลาวได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ทางการเมืองเป็นอย่างมาก หลังจากได้รับเอกราชจากฝรั่งเศสแล้ว ชาวลาวแตกแยกกันเป็นหลายฝ่ายและสู้รบกันตลอดมา ซึ่งทำให้เศรษฐกิจของประเทศทรุดโทรม เพราะประชาชนอยู่ในภาวะไร้ความสงบยอม ไม่มีแรงจูงใจหรือกล้าได้ว่า ไม่อยู่ในสถานการณ์ที่จะทำการผลิตอย่างเต็มที่ (ประกอบกับในขณะที่ถูกปกครองโดยฝรั่งเศสนั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจได้ถูกละเลยไม่มีการพัฒนา) รัฐบาลตระหนักถึงปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นอย่างดี ดังนั้นเมื่อสงครามลัทธิสังคมนิยมจืดจางลง จึงเร่งทำการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งพืชอาหารโดยพยายามใช้ที่ดินให้เป็นประโยชน์มากที่สุด มีการเกณฑ์ประชาชนออกสู่ชนบทเพื่อผลิตอาหารและให้ข้าราชการทำสวนครัว รัฐบาลโอนกิจการต่างๆ มาเป็นของรัฐ ยกเว้น ธุรกิจขนาดเล็ก รัฐบาลพยายามแก้ไขปัญหาเงินเพื่อ ตลอดจนจะมีการเปลี่ยนแปลงหน่วยเงินตราในประเทศ

นักเศรษฐศาสตร์ต่างชาติ เห็นว่าหนทางการพัฒนาของลาวนั้นน่าจะขึ้นอยู่กับการพัฒนาเมืองแร่ต่าง ๆ [ต่างชาติกำลังกระหายหิวกับแหล่งแร่ของลาว เนื่อง

มาจากความล้มเหลวในการเข้าไปทำกิจการประเภทนี้ในประเทศเวียดนาม แม้เวียดนามจะยินยอมให้ประเทศตะวันตก เช่น บริษัทของสหรัฐอเมริกา บริษัทของออสเตรเลีย และอังกฤษ เข้าไปทำการขุดเจาะน้ำมัน แต่ยังไม่ยินยอมง่ายๆ เกี่ยวกับการให้เข้าไปขุดค้นแหล่งแร่ บรรดานักลงทุนเหล่านี้จึงอาจมีหวังที่ประเทศลาว] เนื่องจากมีจำนวนมากมายที่ยังมิได้ขุดค้นขึ้นมาใช้

สำหรับประเทศลาวในระยะปัจจุบัน ถือได้ว่าสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจเจริญขึ้น สถานการณ์เลวร้ายด้านเงินเพื่อบรรเทาเบาบางลง ค่าของเงินมีเสถียรภาพมากขึ้น แม้ลาวจะสูญเสียเงินช่วยเหลือจำนวนมากจากรัสเซีย แต่ประเทศตะวันตกอื่น ๆ พากันช่วยเหลือลาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของลาวค่อนข้างดี นั่นคือ ในช่วงปี ค.ศ. 1989-1991 นั้น GDP เติบโตโดยเฉลี่ยประมาณ 7.7% ซึ่งมีผลมาจากความเติบโตของสาขาการก่อสร้าง เนื่องจากโครงการฟื้นฟูเศรษฐกิจเจ็ดปีของพรรคคอมมิวนิสต์และการลงทุนในสาขาสิ่งทอของนักลงทุนชาวต่างชาติ

ปัญหาหลักที่ประเทศลาวกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้คือ การพัฒนาที่ไม่เสมอภาคกัน หรือการมีความเจริญเติบโตอย่างไม่เท่าเทียมกัน (Uneven growth) การพัฒนามีการกระจุกตัวอยู่ในเขตเมือง (Urban areas) และแถบเมืองสำคัญ ๆ ที่ตั้งบนฝั่งแม่น้ำโขง การแก้ปัญหาความยากจนนั้นมิได้ทำการแก้ไขกันอย่างจริงจัง ซึ่งความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกันในพื้นที่ต่างๆ นั้น เป็นผลมาจากการกระจายการผลิตและการค้าที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนการขาดแคลนปัจจัยความสะดวกรุ่นพื้นฐานต่างๆ แม้รัฐบาลจะมีความพยายามที่จะปฏิรูปเศรษฐกิจอย่างมาก แต่การผลิตหลายอย่างยังคงจำเป็นต้องพึ่งพาสภาพดินฟ้าอากาศแต่อย่างเดียว โดยที่ยังไม่มีเทคโนโลยีที่จะเข้าไปช่วยแก้ไขได้ นอกจากนี้ทรัพยากรมนุษย์ในประเทศลาวมิได้มีการฝึกฝนอบรมเท่าที่ควร ตลอดจนขาดการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งหากรัฐบาลไม่มีทรัพยากรเพียงพอที่จะทำการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยตนเอง ควรเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีบทบาท ซึ่งย่อมนหมายถึงการที่รัฐต้องให้แรงจูงใจแก่ผู้ประกอบการเอกชนอย่างเพียงพอด้วย